

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ вносить
на цілий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно 1 „ — „
для заграниці 20 рублів або
40 франків.

Поодинокі числа по 6 кр.
в бюрі газет Л. Горовіца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ

щодня крім неділь і ру-
ських свят о год. 5. по пол.

Редакция і Адміністрация
„Буковини“ находить ся в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2.)

Оголошеня приймає ся за
оплатою 6 кр. від стрічки;
а в „Надісланім“ по 10 кр.
від стрічки.

ЗАМІТКИ.

Громада Лужани на Буковині по дов-
гим часі діждала ся в маю с. р. нових ви-
борів, а коли по від'їзді знаного о. Дана
урвало ся гам пановане жидів і вибори ви-
пали світло в користь тверезих і чесних
селян-читальників, то жиди і кілька їх служ-
ків подали протест. На сю неділю був ви-
писаний новий вибір ради громадскої. Двір-
ником вибрано у-друге Юрія Мойсеюка. Хто
знає, як тяжко приходило ся кільком чест-
ним господарям в Лужанах бороти ся з
закоренілим лихом п'яньства і демораліза-
ції в селі, той без сумніву буде радувати
ся, що вкінці селяни таки прозріли і ви-
брали собі своїх найчесніших людей на
старшину. Але заразом ніхто не може ди-
вувати ся, що той великий здобуток не в-
лад дотеперішнім панам в селі, жидам. Они
то певно написали до редакції Bukowiner
Nachrichten письмо, в котрім доносять, що
підчас виборів сам ч. Мойсеюк роздавав го-
рівку і задля того прийшло до бійки. Ми
ще не маємо в руках справозданя про ті
вибори, але нам а з нами і тим людям, що
льогічно думають, не хоче ся вірити, аби
той сам Мойсеюк, котрий через тільки літ
боров ся з читальниками против п'яньства,
тепер ширив п'яньство! Се очевидно ви-

думка лужанських коршмарів... Ми до сеї
справи повернемо ще при нагоді, а тепер
лиш висказуємо своє вдоволене і ра-
дість, що наші читальники помимо всяких
махінацій противників так твердо посто-
яли коло свого честного діла!

Читаємо в *Буков. Видомостях* такий
причинок до студії над нашою читаючою
публикою: „Серед наших селян розпочинає
ся вже „промисл“. Із села Серики Середні
коло Бурштина в Галичині дістали ми від
двох мужиків просьбу посилати їм нашу
газету на означені адреси. Ми вислали кіль-
ка чисел і ушмнули ся о передплату. І що
стало ся? Один селянин пише, що не має
відки платити, і просить застановити ему
висилку. Ми застановили. Другий селянин
не відповідає. Але за те пише нам громад-
ський писар, що Николай Стецкий непись-
менний, ледащо і т. п., що ему не треба
газету посилати. Та щоби напевно переко-
нати ся, як справа стоїть, ми вислали на
імя того Николая Стецкого — котрий нас
сам гарно писаною кореспонденткою о то
просив — ще два числа газети. І нараз
дістаємо від Ник. Стецкого таке письмо:
„Я письменний і чесний чоловік, але бід-
ний і передплачувати не можу. У нас в
селі багато письменних людей. Они хочуть

читати, але не хотять платити. Що року
замовляють они на імя першого-лішого
газету і не платять, а потім показує ся, що
адресат не замовляв газети. Так обманю-
вали они через рік львівську *Зорю*, *Послан-
ника*, *Буковину* і иньні газети“. З того, як
також з повисше сказаного видко, що у
нас загал не лише не піддержує совієтно
просьвітних товариств і видань, але ще
творять ся шайки обманців, котрі замов-
ляють просьвітні книжочки, газети і т. д.
та приймають їх місяцями і роками, же-
брають о кредит, в душі все собі легкова-
жать і тішать ся своїм обманьством, а тим
наносять просьвітній справі шкоду. Чи так
дбають иньні народи о свою просьвіту і
чи так повинні ми дбати?“

В справі ревізії ґрунтового катастру
відбуде краєва комісія в Чернівцях в пят-
ницю своє перше засідане. Провід буде
вести директор фінансової дирекції, радник
двору Шмідмаєр. Коли комісія зачинає
уже свою роботу, то крайна пора, аби гро-
мади ушмнули ся о свою кривду і пода-
вали поданя о справедливійше оцінене своїх
ґрунтів. Як хто не допильнує свого, потім
буде нарікати на податки; але тому не бу-
де ніхто иньний винен, лише він самий. —
Довідуємо ся, що міністер фінансів імену-

41) ЦАРІВНА.

Оповідане

Ольги Юсобилянської.

(Далше).

„Пане доктор!“ сказала я, благаючи слова-
ми і поглядом.

„Ах, я вас втомляю!“ відповів гірко. „Не
вважаю на се, що ви надужили свої сили уже
і так аж надто для нас, щоб могли ще бороти
ся із своїм „довжником“, котрий покликає ся на
Бог знає які права, хоч не мав їх ніколи! Але
простіть мені! І я — чоловік, і я маю нерви, і
на мене находять хвилі, в котрих почувую щось
пінше, як спокійне людяне бажане, посв'ячува-
ти свою працю і жите лиш для ближніх. Саме
тепер, коли стратив свою дорогу матір, і душа
моя прорита болем та чуже ся страшенно самот-
ною, хотів я взяти з собою таке пересвідчене,
котре містило би для мене упокоєне і було
завдатком на нагороду за всі прочі страти в
моім житю, і на те, що належить ся кождому
чоловікови, на щасте. Однак я помилив ся. Про-
стіть, що я вас зворушую“, говорив глухо далі
і з его голосу було чути, що сиде ся з всіх
сил запанувати над внутрішнім зворушенем.
„Але ви, Наталко, не знаєте, як то є, коли гор-
дий чоловік чуже ся відкинутим, чуже ся злишним
там, де бажане цілою душею стати ся всім, по-
кладає всю надію свою на одно судно, а бачить,
що оно для него тоне. Та досить уже того. Я

й так дав ся пірвати своїм чутям аж надто да-
леко без огляду на те, що наподібні слова отя-
жалісна хвиля і невідповідна. Але бідна моя
мати, котра обіцяла мені чувати над моїм ща-
стем, померла, а я надто чоловік, щоби міг по-
еднати ся з тим, що з всіх надій моїх остануть
ся мені хіба самі мрії!“

І не ожидаючи від мене якої небудь відпо-
віди, ба навіть не бажючи почути єї від мене,
так, неначе-б знав вперед, що те, що перейде
через мої уста, завдасть ему лиш несказаного
горя, — пішов.

Опісля остала ся я сама, сама! Оголоше-
на, зболіла, майже отупіла, не думала я нічого
ясного і повтаряла в думці лиш раз по раз:
„Що зі мною? що з ним? що з всіми, всіми
тими, що мають серце в грудях?“

(Знов пізнійше).

Аж тепер, т. є. по якісь часі пересвід-
чую ся, що все те страшенне — не було сном а
дійсностю. Що єї справді нема, і я справді
осталась сама, мов та білина в полі. Страшно
мені хвилями і пусто, особливо тоді, коли сиджу
в себе над якою роботою, в хаті глибока тиши-
на, а дзвони церковні гомонять з цілої сили і
немов добивають ся того, щоб я в них велуху-
вала ся...

Тоді стає тотя чорна хвиля перед мною
живо і я переживаю ще раз сумну подію. То-
ді розцїбали ся теж дзвони і гомонїли понуро,
немов говорили: „Вже ідем, вже ідем, вже
ідем!“ а єї виносили обережно з хати. Нарід

пхав ся, тиснув ся, а він ішов за домовиною
блідий як смерть, без сліз в очах. Хоругви по-
вівали сумно, — в вітрі, а я плакала гіркими
слезами. Та не лиш я одна. За нею плакало і
багато иньших бідних, опущених дїттей, над ко-
тими милосердила ся она і не виправляла ніколи
без помочи з свого дому. Тепер все скінчи-
ло ся...

Великі єї комнати, „переновнені спокоєм“,
винаймлені вже і в них запанував цілком инь-
ний дух. Голосний пустотливий сміх жіночий
або мужеский розлягає ся в них і свідчить аж
надто ясно, що давний добрий тон занодів ся
десь, утік з тих комнат може на завєгди, про-
ґнаний характером запанувавшої тепер там ве-
селости. Марка комната, зачинена его власною
рукою, ожидає его повороту дрімливо, а всі буй-
ні цвітти, плекані лише єї рукою, украшуючі ко-
лись его комнату, схоронили ся в своїй осиро-
тілости в моїй тихій комнаті.

І так живу я сама; відокремлена від своїх ко-
мірників більше явимсь духом, як стїнами або му-
ром, стережена великою собакою Діною, а об-
слугована одною з бідних пані Марко, що за-
мешкала на подвірю в офіцинах. Думаю так жи-
ти, доки — доки? Питане се трохи смішнє, бо
сама не знаю доки. Майно мое, заслужене мною
у доброї дами і цілком нетикане, задержав на
мою просьбу Марко в себе, і має мені лиш тоді
з того посилати, коли-б я або заслабла або не
могла без того обійти ся. Одна з знакомих дала
мені кілька учениць, з котрих хочу жити, а кім
того буду старати ся заробляти на хліб пером

котрих іменує князь, а 12 вибраних посередними виборами на чотири роки та 5 заступників. Сей парламент через цілих двадцять літ, коли князя не було в краю, управляв спокійно державою. І взагалі, як в цілім краю так і в місті Вадуц, за тих двадцять літ не змінило ся нічого — навіть і число населення не змінило ся. В останніх п'ятнадцяти роках, а бодай від 1881 р. зросло населення в місті Вадуц всего лиш о 139 душ. Та й ще одна цікава річ в князстві Ліхтенштайн: в ній тільки мужчин, що і жінок — з 9434 жителів, яких начислено підчас конскрипції в 1894 р., було 4757 мужчин а 4677 жінки. (Тих 80 мужчин більше не робить ніякої ріжниць: мужчин преці мусить бути трошки більше, щоби жінчинам було за кого видавати ся). Отже в князстві Ліхтенштайн кожда Ліхтенштайнка має свого Ліхтенштайна. Видко, що то за щасливий край, котрий по двадцять літах має перший раз то щасте, витати свого князя. Для доповнення мусимо тут ще додати, що князство Ліхтенштайн має лиш одного міністра, котрий єсть канцлером, президентом кабінету, міністром фінансів і міністром справедливости в одній особі. Найвищою властиво адміністраційною єсть придворна княжа канцелярія у Відні, котра рішає в другій інстанції, а останню інстанцією єсть після угоди з 1884 р. вищий суд краєвий в Інсбруку. Гроші, ваги і міри в краю суть австрійські, а пошту адмініструє також австрійський уряд поштовий. Цілий край єсть гірський і займає 159 квадратних кілометрів простору.

Бібліографічні замітки.

I.

Байки Глібова і Грінченка (Чайченка).

Останнім часом в Чернігові так шпарко взяли ся до видання українських книжечок, що можна сказати: Чернігов став ніби осередком українського слова. Перед мене лежить 15 книжечок виданих в Чернігові за останні 1½ року; між ними переважають книжечки скомпановані Грінченком (Чайченком), а з оповісток на таких книжечках знати, що видавництвом кермує д. Грінченко. За все отсе не можна не подякувати Чернігову.

З Черніговських книжечок перше за все треба звернути увагу на *Байки* небіжчика *Глібова*, видані сином його Олександром. Се майже повне видання небіжчика байкаря; оздоблене воно патретом автора і видане гарно і дешево. В та-

кому виданю давно чути було потребу, як само чути її і в виданю ліричних поезій Л. Глібова. — Сподівати ся треба, що вп. Олександр Глібов не загаєть ся вдовольнити отсю некучу потребу, кажемо: некучу, бо після смерти Шевченка за увесь час на Україні тільки двох письменників можна признати дійсною поетами, се Глібова і Самійленка. Як Глібов, так і Самійленко до сего часу написали, на жаль, вельми не багато, за те віршовані твори їх бють, наче з чистої криниці, глибоким почутем високого ліризму і дійсною поезією, заведеною в художницькі оброблені форми. Між творами обох поетів чимало таких, що ніколи не підуть в непамять і завжді будуть окрасою нашого слова і по формі і по змісту.

Одночасно з байками Глібова видано в Чернігові і *Байки Грінченка* (Чайченка). Отсе одночасність трохи дивує нас, не тому, щоб в її можна добачати конкуренцію д. Грінченка. Кожен тямить, що про конкуренцію тут і речи не може бути, тим паче, що передмову до байок Глібова написав той самий же д. Грінченко. Одначе чудно, що видавництво, на чолі котрого стоїть Грінченко, не зауважило, що видавати одночасно такі книжки не годилось би. На байки Глібова цензура дала дозвіл 27. мая 1895, на Байки Грінченка 18. жовтня. Трудно вгадати, чим можна виправдити такий поспіх і потребу одночасного видання байок Глібова і Грінченка? На Україні обставини нашого слова такі, що не слід видавати одночасно кількох книжок однакового змісту. — Ну, та й те правда, що видавникам видійш ніж нам потреба на таку чи на инчу книжечку.

У Глібова усеїх байок 88, займають вони 172 стор. У Грінченка 54 байки і займають вони 80 сторін такої-ж самої міри. До Байок останнього патрета не додано, а про те ціна обом книжечкам однакова — 15 коп. Річ очевидна, що д. О. Глібов, видаючи людям батьківщину, не гнав за зисками... Хоча й те сказати: ціна діло купецьке.

Передмова до Байок Глібова — вельми коротка і написана сухо. Автор її признає, що „байки Глібова усім подобають ся і діти і дорослі їх залюбки читають.“ Як бачимо — автор передмови власної думки про байки Глібова не висловив; але думка його нам трохи відома, він висловив її кілька років назад, говорячи про Гребінчині байки. Пам'ятаємо, що тоді д. Грінченко говорив, що Глібова не можна і попліч з Гребінкою становити, хоча він і єсть найталановитіший байкар після Гребінки. Він докоряв Глібова за те, що він тільки перекладав байки Крилова і парафразуючи Крилова так би то сліпо за ним слідував, що на кожному ступню повто-

рює цілком Криловські фрази, навіть держить ся його ритму.“

На нашу думку такий суд занадто строгий і непевний. Правда, що велику більшість байок Глібов взяв з Крилова, але ж і у самого Грінченка мабуть чи не більше ще чужих, позичених сюжетів. Хиба на пр. „Брехун“ — не той самий Лжець Крилова? Ріжниця лишень та, що у Крилова якийсь „дворянин“ бреше, що бачив „огурець величиною съ гору“ — а у Грінченка „панок“ бреше, що у його „в окономі“ — „є дїє — нема йому і краю.“ — У Крилова проти брехні змагаєть ся приятель брехуна, а у Грінченка „поштар“. Ріжниця-ж головна між Криловим а Грінченком в поетично-художницькому складі, в музичности. Байки Глібова показують нам, що російського поета-художника перекладав український поет-художник і перекладав так, що байки Крилова в перекладі Глібова стали українськими байками. От в сему то і вся сила таланту; а про байки д. Грінченка сего не можна сказати, через що саме вони і дальше від оригіналу, ніж байки Глібова.

Коли-б ми стали рівняти байки Глібова до байок д. Грінченка, довело ся-б чимало дечого сказати про байки останнього — тими-ж словами, що він говорив про байки Глібова, рівняючи їх до байок Гребінки. Але порівняне таке ми вважаємо за річ неможливу, перш за все тому, що, як і сказали ми в горі, Глібов єсть дійсно поет, а Грінченка поетом ми не признаємо, хоч і признаємо за ним талант, да тільки не талант поета, не талант художника, Грінченкові бракує перш за все того, без чого не може бути поезії: смаку естетичного, смаку художницького; в байках його нема тієї музичности, без якої вірші не можуть бути поезією.

Хоча в байках Глібова можна знайти „гріхи“ проти чистоти мови (та в кого-ж з нас їх нема?), але „гріхи“ ті такі невеличкі і так їх мало, що вони просто не мають жадної ваги і взагалі мова байок Глібова м'ягка, ніжна, оксамітова, мова, яку можна брати за зразок. Що до стилю, дак тут бачите — майстра певного, стиліста, просто художника.

Отсе саме достоїнства і краси і бракує в байках д. Грінченка: мова якась деревесна у них; часом така, що читаючи байку „язик рубаєтає“; стиль дуже важкий, як кажуть Росіяне „топорний“ і не без гріхів проти граматики; на пр:

„плаче
По мертвому небозі“

А може се друкарська помилка!

Невдатними а часом і зовсім чудними здають ся нам такі вирази у Грінченка, як на пр.: „з балакавсь циган з хліборобом“ (стор 9), „Та буде втопнути“ (16), „є сховиців тієних“ (18), „дзичучи тоненько“ (22), „у пій-малаєсь мати“ (25) і т. ин.

Трапляло ся нам і в другого нашого байкаря стрівати такий „мовний мотлох“, як на пр. „ковтонув костюмаху“, „підложив підкладку під підмошту“, „телеснув із завзяття“, „аж очі лізуть рогом“; але такі „поетичні перли“ не виправдують уживання таких — теж „поетичних“ виразів — як „скреке-скреке-скреке“, „дзичучи“ і т. ин.

Чимало-б набрав ся вчитель мороки, коли-б став в школі з дітьми читати Грінченкові байки: слова в байках розставлені так невдатно, тяжко, що дитина довго-б думала, доки домірковалась би, яке до якого слова треба брати. На пр. стор. 3 „Саме натрапило на його“ (?), стор. 4 „наївсь одним таким“ (?). Не можна признати за річ виразу, вдатну, властиву байкам хоч би і такі вирази, як в байці „Вовк та гуси“. Вовк „назорив“ табун гусий; вони „всі ситі такі.“ „Ось він намітивши ситеньку“... Нарешті дуже важна в Грінченкових байках ще одна вада: вчинки звіврів часто не відповідають їх природженним характеристам; на пр. вовк убивши ягня, „ридає і труп слезами поливає, бо його жаль, бачте, взяв, що він ягня „од рідних одлучив“ і сам себе питає: „на віщо-ж я його убив?“ Трапляють ся у д. Грінченка і такі „поетическія вольности“, що „єтеп стелить ся як хвила“, або що „їжак кубдо звиває! або що „також і між людьми чимало кажанів: він брат тому, в руках дубець

„Ви зле робите, що відтягаєте ся від світа“, говорив він. „Житє таке барвне, має в собі тільки інтересної всячини, що заняло би вас певно неодним до живого.“

Він помирих ся вже з людьми. А властиво (при тім усьміхнув ся зневажливо) стали они, люди, для него шаховими фігурами, котрі укладає він на своїй шахівниці після впадоби. Чого пильшого не шукає він і не надїє ся нічого особливого. Впрочім і не має причини вглубляти ся так дуже в житє, бо оно на нічо не здаєть ся.

„Якої національности єсть ваша шахівниця?“ спитала я. „Чи може она інтернаціональна?“

Він усьміхнув ся. „Ні!“ відповів онієля, „она чисто руска, але мені видить ся, що ви хотїли ще перше щось иньшого сказати.“

„Я хотїла сказати“, відповіла я, „що не відтягаю ся від людий, лише они самі відкидають мене від себе. Впрочім говорім отверто. Не забувайте, що в мені не цїнять людини, лише цїнять станювєско. В мене нема маєтку, нема мужа, а до того я „компаньонка“, чи там „гувернантка“. Отже є три причини, котрі спонувають мене неустанно корити ся. Ви думаєте, що се так легко? Н. пр. не забуду ніколи, як мати одної з моїх учениць, звичайна жінка ще звичайнішого урядника, підпихала мені руку до поцілунку і казала: „Ви можете волиєсь до нас і на каву зайти.“ Бачите, щось таке обурює і огірчує мене до глибини, і мені дїє ся при таких нагодах так, як би мене хто бив. Ах, я не вмїю гнути ся і повзати! Впрочім“, додала я, усьміхаючи ся з гордим вдоволенем, „маю я і

кількох цирих товаришів і працю: чого иньшого не бажаю і я.“

Він оглядав якісь книжки на моїм столі. Про один дуже гарний, знаменитий, новий твір і не знав нічого. На мое питанє, чи читає багато, відповів паленіючи, що „ні“. Він тепер такий перетяжений працюю, має стілько „вчити ся“, що та его колишня страсть зовсім завмерла.

„А я чомусь думала, що ви мусите дуже любити ся в літературі“, обізвала ся Оксана.

Чому она се думала? Так їй здавало ся. Тому здавало ся, що він тоді мав той відчит.

О, той відчит то ще давня праця, ще з зовсім иньшого періоду его житя. Его присилували „виступити“ з відчитом і він рад-нерад мусів на те згодити ся. Тоді віднайшов одну з давню писаних праць, переробив єї і відчитав.

А она думала, що він робив все те з иньшої причини. Що (тут усьміхнула ся жартовливо) займає ся жєньским полом, їх критичним положенем і сучасними т. зв. палючими питаннями...

О ні! Він навіть тепер сторонить від жєньского пола. (Мені підчас тих его слів кров немов полонїнь вдарила в лице.) Заходить лиш дуже рідко в жіноче товариство.

(Дальше буде).

